

ZARZĄDZANIE FINANSAMI OSOBISTYMI

ADAM BAREMBRUCH

ZARZĄDZANIE FINANSAMI OSOBISTYMI

TEORIA I PRAKTYKA

WYDAWNICTWO UNIwersYTETU GDAŃSKIEGO

GDAŃSK 2018

Stan prawny: 30 kwietnia 2018 r.

Recenzja

Dr hab. Anna Rzeczycka, prof. PG

Redakcja wydawnicza

Joanna Kamień

Projekt okładki i stron tytułowych

Karolina Zarychta

Rysunek na okładce oraz rysunki komiksowe w książce

Andrzej Czyczyło

Skład i łamanie

Michał Janczewski

Publikacja sfinansowana z budżetu Prorektora ds. Nauki i Współpracy z Zagranicą
Uniwersytetu Gdańskiego, z działalności statutowej Wydziału Zarządzania
Uniwersytetu Gdańskiego oraz Katedry Bankowości i Finansów Uniwersytetu Gdańskiego

© Copyright by Uniwersytet Gdański
Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

ISBN 978-83-7865-577-0

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel./fax 58 523 11 37, tel. 725 991 206
e-mail: wydawnictwo@ug.edu.pl
www.wyd.ug.edu.pl

Księgarnia internetowa: www.kiw.ug.edu.pl

SPIS TREŚCI

WSTĘP	9
-----------------	---

ROZDZIAŁ 1

WPROWADZENIE DO ZARZĄDZANIA FINANSAMI OSOBISTYMI	13
1.1. Finanse osobiste a finanse gospodarstw domowych	14
1.2. Istota, cele i zakres zarządzania finansami osobistymi	19
1.3. Decyzje i ich racjonalność w zarządzaniu finansami osobistymi	28
1.3.1. Asymetria informacji a hazard moralny	31
1.3.2. Koszt utraconych możliwości	34
1.3.3. Problem oceny racjonalności decyzji	35
1.4. Narzędzia zarządzania finansami osobistymi	36
1.4.1. Rachunek przepływów pieniężnych gospodarstwa domowego	39
1.4.2. Bilans gospodarstwa domowego	46
1.4.3. Budżet gospodarstwa domowego	52
1.4.4. Tradycyjne a nowoczesne narzędzia w zarządzaniu finansami osobistymi	59
1.5. Racjonalizacja wpływów i wydatków	60
1.5.1. Racjonalizacja wydatków cyklicznych	61
1.5.2. Racjonalizacja wydatków niecyklicznych	63
1.5.3. Racjonalizacja wpływów	64
1.6. Płynność finansowa, wypłacalność a bankructwo gospodarstwa domowego	66
Wnioski i rekomendacje	68

ROZDZIAŁ 2

OSZCZĘDZANIE I INWESTOWANIE	71
2.1. Istota i rodzaje oszczędności	71
2.2. Proces oszczędzania	75
2.2.1. Etapy procesu oszczędzania	75
2.2.2. Efektywność procesu oszczędzania	82
2.3. Oszczędzanie a inwestowanie	86
2.4. Inwestowanie bezpośrednie a inwestowanie pośrednie	88
2.5. Rodzaje inwestycji gospodarstwa domowego	93
2.5.1. Inwestycje niematerialne – inwestowanie w siebie	95
2.5.2. Inwestycje rzeczowe	96
2.5.3. Inwestycje finansowe	101
2.6. Inwestowanie jako proces decyzyjny	110
2.6.1. Etapy w procesie inwestowania	110
2.6.2. Zabezpieczanie zysku i ograniczanie strat	115

2.7. Dochód i ryzyko inwestycji	120
2.7.1. Dochód i jego pomiar	120
2.7.2. Ryzyko i jego pomiar	133
2.8. Strategie inwestycyjne oparte na systematycznym inwestowaniu	141
2.8.1. Inwestowanie stałej kwoty – Dollar Cost Averaging (DCA)	144
2.8.2. Liniowy wzrost wartości portfela – Value Averaging (VA)	145
2.8.3. Zakup stałej liczby instrumentów – Constant Share (CS)	149
2.8.4. Wady i zalety strategii opartych na systematycznym inwestowaniu	150
2.9. Efekt uśredniania kosztu (<i>cost average effect</i>) a trend	151
Wnioski i rekomendacje	158

ROZDZIAŁ 3

KREDYTOWANIE	163
3.1. Źródła finansowania gospodarstw domowych	163
3.1.1. Własne i obce źródła finansowania	163
3.1.2. Kredyt jako forma długu	166
3.2. Specyfika wybranych źródeł finansowania	173
3.2.1. Kredyt w rachunku bieżącym i rachunku kredytowym	173
3.2.2. Kredyt hipoteczny a pożyczka hipoteczna	177
3.2.3. Karta kredytowa a pozostałe karty płatnicze	181
3.2.4. Leasing	190
3.2.5. Pożyczka gotówkowa	192
3.3. Zdolność kredytowa i techniki jej zwiększania	195
3.3.1. Zdolność kredytowa	195
3.3.2. Techniki zwiększania zdolności kredytowej	203
3.4. Koszt kredytu i sposoby jego pomiaru	212
3.4.1. Koszty odsetkowe kredytu	213
3.4.2. Koszty pozaodsetkowe kredytu	222
3.4.3. Wybrane miary kosztu kredytu	230
Wnioski i rekomendacje	235

ROZDZIAŁ 4

ZARZĄDZANIE ZADŁUŻENIEM GOSPODARSTWA DOMOWEGO	239
4.1. Zarządzanie zadłużeniem i jego etapy	240
4.2. Racjonalizacja zadłużenia	243
4.2.1. Optymalizacja struktury i kosztów obsługi zadłużenia	243
4.2.2. Racjonalizacja zadłużenia wysoko oprocentowanego (krótkoterminowego)	244
4.2.3. Racjonalizacja zadłużenia nisko oprocentowanego (długoterminowego)	252
4.3. Poduszka finansowa pod kredyt i modele jej finansowania	265
4.3.1. Mechanizm tworzenia poduszki finansowej pod kredyt	265
4.3.2. Modele finansowania poduszki finansowej pod kredyt opartej na inwestycji	268

4.4. Problem zadłużenia z tytułu kredytu złotowo-walutowego	278
4.4.1. Kredyt denominowany a indeksowany	278
4.4.2. Wpływ <i>spreadu</i> na koszt kredytu złotowo-walutowego	284
4.4.3. Atrakcyjność kredytu złotowo-walutowego	291
4.4.4. Wybrane źródła ryzyka kredytu frankowego	299
4.4.5. Analiza porównawcza kredytu frankowego oraz złotowego	306
Wnioski i rekomendacje	310

ROZDZIAŁ 5

UBEZPIECZANIE	313
5.1. Ryzyko i metody sterowania ryzykiem a ubezpieczenia	313
5.2. Podział ubezpieczeń	318
5.2.1. Ubezpieczenia oferowane przez sektor publiczny i prywatny	318
5.2.2. Ubezpieczenia osobowe i majątkowe	323
5.2.3. Ubezpieczenia przymusowe i dobrowolne	327
5.3. Ubezpieczenie i podstawowe pojęcia	
związane z ubezpieczeniami oferowanymi przez sektor prywatny	328
5.3.1. Pośrednicy na rynku ubezpieczeniowym	328
5.3.2. Strony umowy ubezpieczenia i podmioty stosunku ubezpieczenia	330
5.3.3. Podstawowe pojęcia z zakresu ubezpieczeń	333
5.3.4. Wybrane wyłączenia odpowiedzialności	334
5.4. Ogólne wskazówki dotyczące zawierania umów ubezpieczenia	336
5.5. Ochrona zdrowia i rodziny	337
5.5.1. Ubezpieczenie na życie (na wypadek śmierci)	340
5.5.2. Ubezpieczenie na dożycie	341
5.5.3. Ubezpieczenie na życie i dożycie	342
5.5.4. Ubezpieczenie na życie	
z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	342
5.5.5. Ubezpieczenia posagowe	356
5.5.6. Ochrona zdrowia	357
5.6. Ubezpieczenia mienia	364
5.6.1. Mieszkanie i dom	364
5.6.2. Ubezpieczenie komunikacyjne OC i AC	368
5.6.3. OC w życiu prywatnym	371
5.6.4. Ubezpieczenie kredytu	373
5.7. Ubezpieczenia turystyczne	374
5.8. Zabezpieczenie emerytalne	376
5.8.1. Wydolność publicznego systemu zabezpieczenia emerytalnego	376
5.8.2. Analiza luki emerytalnej	378
5.8.3. Dobrowolne formy zabezpieczenia emerytalnego	387
Wnioski i rekomendacje	405

ROZDZIAŁ 6	
OPODATKOWANIE	409
6.1. Daniny publiczne w Polsce	411
6.1.1. Podatki na tle innych danin publicznych	411
6.1.2. Wybrane daniny publiczne w Polsce	412
6.1.2.1. Podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)	415
6.1.2.2. VAT i akcyza	426
6.1.2.3. Podatek od czynności cywilnoprawnych	427
6.1.2.4. Podatek od nieruchomości	428
6.1.2.5. Podatek od spadków i darowizn	430
6.1.2.6. Opłaty	433
6.2. Zarządzanie podatkami jako proces decyzyjny	435
6.2.1. Postawy wobec opodatkowania	435
6.2.2. Elementy zarządzania podatkami	439
6.3. Optymalizacja podatku dochodowego od osób fizycznych	442
6.3.1. Działania krótkoterminowe (operacyjne)	443
6.3.2. Działania długoterminowe (strategiczne)	453
Wnioski i rekomendacje	458
AKTY NORMATYWNE	461
LITERATURA	463
SPIS PRZYKŁADÓW	478
SPIS RYSUNKÓW	481
SPIS TABEL	484